

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

БРОЙ 192, Година XXIV
април - май 2017
Цена 1,00 лв.

ВЕСТНИК ЗА ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА

Основан от Д.Б.Митов и списван от него
от 1928 г. до 1944 г. в София

KAT № 430 ISSN 1310 - 7917

ЧЕСТИТО ВЪЗКРЕСЕНИЕ ХРИСОВО!

Уважаеми
госпожи и господа, жители на
община Стара Загора,
Скъпи гости,
С огромно вълнение и трепет
всички ние очакваме и посрещаме Великден -
един от най-значимите празници в християнския
календар, които изпълват дните ни със смисъл и
надежда! Той е символ на възкресението, на победата на доброто
над злото и на живота над смъртта.

За мен е удоволствие да поднеса най-сърдечните си поздрави
към Вас и Вашите семейства, по повод Светлия Великденски
празник! Нека има мир, спокойствие и топлина в домовете Ви,
а доброто и надеждата никога да не напускат сърцата Ви!

Бъдете здрави, бъдете добри и състрадателни, и вярвайте,
че заедно можем да направим живота си по-добър!

Честито Възкресение Христово!

Живко ТОДОРОВ
Кмет на Община Стара Загора

Уважаеми старозагорци,

Нека светлият християнски празник
Ви донесе здраве и благоденствие!

Великден е момент, в който си припомняме,
че добрите дела и благочестивият живот
получават благословия!

Да са Ви мирни и светли дните,
а делата закриляни и успешни!
Христос Воскресе!

Общински съвет - Стара Загора

ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА, ОБЛАСТ СТАРА ЗАГОРА, ТРАКИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ - СТАРА ЗАГОРА
ФОНДАЦИЯ "КОСМОС - ДИМИТЪР БРАЦОВ", ИЗДАТЕЛСКИ КОНСОРЦИУМ "КОТА" - СТАРА ЗАГОРА
НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ "НИКОЛАЙ ЛИЛИЕВ" - СТАРА ЗАГОРА
НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ "ДАСКАЛ ПЕТЪР ИВАНОВ - 1988" - СТАРА ЗАГОРА
РЕГИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА "ЗАХАРИЙ КНЯЖЕСКИ" - СТАРА ЗАГОРА
ОБЯВЯВАТ

ЧЕТВЪРТИ НАЦИОНАЛЕН ПОЕТИЧЕН КОНКУРС В ПАМЕТ НА АКАД. НИКОЛАЙ ЛИЛИЕВ

Конкурсът е анонимен, без възрастови ограничения, на свободна тема.

Всеки автор от България или от чужбина, който желае да участва в поетичния конкурс,
изпраща до 3 (ТРИ) свои непубликувани поетични произведения на електронен адрес:

ptici_liliev@abv.bg в срок до 6 май 2017 година, събота, 24 ч.

Писмата трябва да съдържат ДВА файла - единият с трите стихотворения общо, а другият - с личните данни
на участника (имена, възраст, адрес, телефон).

Ще бъдат присъдени следните награди: Първа награда - 500 лв., Втора награда - 300 лв., две трети награди
- по 200 лв. и една награда за млад автор - 100 лв. Поощрителни награди за млади таланти - почетна грамота
и презентация на страниците на в. „Литературен глас“ и сп. „Птици в нощта“.

Наградите ще бъдат връчени на 26 май 2017 г. (петък) от 18 ч. в Залата на Регионална библиотека „Захарий
Княжески“ - Стара Загора. Резултатите ще бъдат публикувани на страниците на в. „Литературен глас“ и сп.
„Птици в нощта“, както и в литературни електронни сайтове.

ВЕСТИ И НОВИ КНИГИ

МИТРОПОЛИТ КИПРИАН ДИРИЖИРА МОЦАРТ

В навечерието на най-светлия християнски празник Великден, на сцената на Старозагорската опера прозвуча монументалната последна творба на генияния Моцарт „Реквием“. Разтърсващата недовършена „лебедова песен“ на композитора дирижира СТАРОЗАГОРСКИЯТ МИТРОПОЛИТ КИПРИАН. Участваха солистите Беса Лутчие, Николай Моцов, Офелия Христова и Пламен Кумников, оркестър и хор на Държавна опера-Стара Загора. Хормайстор Младен Станев. „*След като извършихме водосет на сцената на Старозагорската опера, получих покана от директора Оснян Драганов преди Великден да направим това произведение. През Страстната седмица възпоменаваме страданията на Господ, затова е най-подходящо да бъде сега. Изключително съм благодарен за поканата*“ - сподели митрополитът. Бурни аплодисменти изпълниха Старозагорската опера. За първи път там митрополит застана на мястото на диригента. Повече от десет минути публиката аплодира на крака Старозагорския владика Киприан. На Велика сряда в операта прозвуча последната творба на Моцарт - „Реквием“. Оркестърът и хорът бяха дирижирани от Митрополит Киприян, който подари на над 600 души в залата незабравимо изживяване.

На трети април в Историческия музей - Стара Загора си състоя среща с писателя Боян АНГЕЛОВ и новата му книга „Поледица“ - от Издателство „Захарий Стоянов“. Тържеството беше открито от домакиня Петър Калчев - директор на музея.

За човека и твореца Боян Ангелов говори издателят Иван Гранитски. Той направи литературен анализ на творчеството на поета и на последната му стихосбирка. Боян Ангелов прочете стихове от новата си книга и отговори на зададените му въпроси. На срещата присъстваха членовете на Съюза на българските писатели Керка Хубенова, Виолета Бончева, Иван Аяров, Йордан Пеев, Таньо Кисуров, Йордан Атанасов, Трифон Митев и други изтъкнати творци от Града на липите и поетите.

СКИТАЛЧЕСТВАТА НА ДУХА

Ако търсим обобщаваща метафора за поетическите пулсации в новата книга на Боян Ангелов „Поледица“, ще кажем, че тя проследява скиталчествата на духа в реалния и илюзорните светове. През годините този автор е бил все по-властно и магнетично привличан от невероятното многообразие и причудливост на духовните пейзажи. Именно поради това лириката му понякога натезжава от трансцендентални внушения, натоварва се със сложни интелектуални асоциации, архетипни конструкции и многопластови културни алузии.

В „Поледица“ виждаме в развитие многогодишните усилия на автора да осмисли посланията на живата и неживата материя, на социума и въображаемото. Можем да отворим условно казано няколко насоки на неговите внушения - първата без съмнение е интелектуално-философската интерпретация, която цели да се осъзнае дълбинното познание - невидимото, необходимото, неназовимото...

...Творбите от новата книга на Боян Ангелов „Поледица“ са заредени с безпощадна искреност, вътрешна строгост и самокритичност, която понякога стига до саморазголяване. Но това е поезия на нравствената съпротива, а не на гръмгласните публицистични изблици, поезия на алегорията, неосказанията, подтекстовите внушения. „Поледица“ е книга, която буди заспалото ни национално самосъзнание, книга, която припомня на човека истинското му предназначение - да живее в хармония с природата, да усеща себе си като част от Абсолюта и да осъзнава своята отговорност в процеса на неговото саморазвитие и самосувършенстване.

Иван ГРАНИТСКИ

ПРЕМИЕРА НА КАМЕРНА СЦЕНА

Представлението „Сватбената рокля на Бети“ от Анна Петрова на 6 април, на камерна сцена, е поредната премиера в Драматичен театър „Гео Милев“ - Стара Загора. Режисьор на спектакъла е Невена Митева - директор на Драматичен театър „Рачо Стоянов“ - Габрово. Анна Петрова е сред любимите ѝ съвременни автори. Сценографията и костюмите на спектакъла са дело на Теодора Лазарова.

Изпълнителни и действащи лица: Елена Азалова (ИВОНА), Светла Тодорова (БЕТИ), Ивелин Керанов (КОНСТАНТИН). Героите и обстоятелствата са взети от днешния ден. На фона на актуалната картина от нашата съвременност се разгръщат вечните теми за любовта и властта, за принципите и компромисите.

Цял свят научи лозунга „Но пасаран!“, тоест „Не ше минат!“ от Испанската гражданска война (1936-1939). А нашето социалистическо „Няма да мине“, тоест нещо няма да бъде допуснато до печатарско мастило, потъна в бездната на забвението, дори българи, явили се на попрището словесно подир 10-и, не съзнават какво място заемаше в нечие творчество и бит драматичната присъда за неминаване. Умътността на поет/писател/преводач трябва да бъде прещенявана и чрез самоцензурирането: кой до колко, как, с какви усилия измъквал се е от нея, или затъвал, своего рода прокрустово ложе, на което партията ни принуждаваше собственоръчно да си режем от позете, шръкнали кошуствено извън нейния Маркс-Ленин-Сталинизмъм. Самоцензурата бе вид борба на преводач/писател/поет с убежденията си, със себе си: търсиш начин да изразиш другояче нещо твоё. Тая натрапена потребност изостряше езиковата усетливост, развиваше, обогатяваше личния набор от еднотията (синоними), противозачията (антоними), че посредством тях да бъде постигната инаквост обаче с най-малки загуби. Предстои ти битка с неприятел, знаеш предварително, че ще я загубиш, она има седем топа на баира, ти един в дерето, въпросът е: как да я загубиш с най-малко твои жертви, все едно да спечелиш най-благоприятна загуба...

В дълбокия социализъм говореше се за мъките на словото: да твориш изисква усилия, които не са леки, а и отговорни, това отношение демокрацияталото го прокуди, че да настани повсеместното и всемогъщо забавлявам се. Моя смиреност изпитих, бидейки млад и неопитен, мъките на словото, но и мъките на самоцензурирането, значи съм два пъти мъченик: има ги всякакви, но подир славния, на героичен поември страстици и търбен повик е да се кефом кефим, та край на страдалците.

Ако трябва да посоча от кого съм се учил да превеждам, днес бих казал Долорес Ибарури: неин е викът „Но пасаран!“

Румен СТОЯНОВ, Летопис на пуздравото време, ИК „Виджи - Виктор Гуцев“, София, 2017. Книгата е спечелила конкурс на Министерство на културата.

Журналистът Матей БОНЕВ е един от създателите на „Южна поща“ - първият частен вестник в града под Аязмото след демократичните промени. Бил е главен редактор и на вестниците „7+7“ и „Новина Плюс“. Работил е като кореспондент на „Репортер 7“ и „Труд“, а след тях, повече от 20 години е кореспондент на „Стандарт“ за региона на Стара Загора.

„Хора и съдби под Аязмото“ е първата му книга, в която са събрани неговите очерци и интервюта за личности от града и региона. „Тези текстове са писани по време на работата ми като журналист по конкретни поводи - юбилей, годишнини, награди или добри дела на известни старозагорци. Осмелявам се отново да ги предложа на строгия съд на читателите...“ - обръща се авторът към тях.

Владимир ШУМЕЛОВ (1958) е автор на книгите с разкази и новели „Двойно“ (1994), „Между Бекет и Аз“ (1998, 2003), „И така нататък“ (2007), „Каквото дойде. Четири писма за любовта“ (2014); на книгите с есеистика и литературна критика „Накърнимото“ (2004), „Цветните спомени на греха“ (2009), „Лисна в кокошарника“ (2013), „Pink Floyd“ (елипси) (2013); съст. на „Биобиблиография на Владимир Шумелов. 1990-2015“ (2015).

Лауреат на редица първи национални награди за литература: „Южна пролет“ (1995), „Дебюти“ (1995), „Интелект“ (1998), „Светлоструй“ (1999), „Дървото на живота“ (2014, 2016), „Атанас Липчев“ (2016) и др. Негови текстове са публикувани на френски, английски, сръбски, македонски език.

ДИМЧО ДЕБЕЛЯНОВ И СТАРОЗАГОРСКИТЕ ПИСАТЕЛИ
130 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПОЕТА

Християна ИЛИЕВА

В краткия си житейски път Димчо Дебелянов е осенен от духовното излъчване на едно наистина необикновено приятелско обкръжение, сред което намира подкрепа и подтик за творчество. С Николай Лилиев, първият от този приятелски кръг, той се запознава през лятото на 1907 г. А по-късно идват и контактите му с Димитър Подвързачов, Георги Бакалов, Георги Райчев, Гео Милев и други писатели - старозагорци.

На Н. Лилиев и Д. Подвързачов, който най-точно определя взаимоотношенията им с думите: „Бяхме другари, приятели, подвижници, братя“, се държат Дебеляновите гостувания в „града на поетите“. Известно е благотворното влияние, което оказват върху него пътуванията и посещенията при приятели и роднини. Те го откъсват от задушливата чиновническа атмосфера на тази малка и зла София...“. Дават му онези малки глътки свобода, далеч от обезличаващото чиновническо ежедневие. Така необходимите за лъчезарната нежност на неговата поезия „улада и тишина“ поетът намира в обичуването с близки приятели и в красотата на природата. И у Дебелянов, както у Лилиев, сред природата душата на поета е в истинска хармония, там единствено

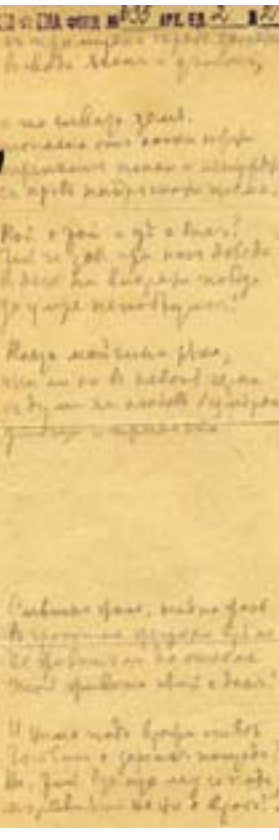
подслон верен в час вечерен намират морните криле“. Сред нейната омировтворяваща красота поетът се докосва до „златният скут на на вечността (у Лилиев - „Ведра та душа на вечността). Очарованието на Тракия е привличало и въздействало на Дебелянов така силно, както и на неговия близък приятел. Тук през юни на 1913 г. на гара Сладък кладенец, сега квартал на Гълъбово, където живеела сестра му Найда с мъжа си Кръстьо - железничар, гостува Димчо и създава първия вариант на „Легенда за разблудната царкня“.

Още през 1909 г. Димчо пише на Лилиев, в отговор на неговата покана за гостуване: „....а в Заара няма да дойда, защото нямам ни повече отпуск, ни повече пари“. На 14 септември 1912 г. Лилиев отново кани приятеля си: „Ами ти - ще бъдеш ли скоро войник - и не би ли имал възможност да дойдеш към Слад. кладенец, към Заара?“ А на 12 януари 1913 г. до Димчо е адресирана колективна пощенска картичка от Стара Загора, подписана от Лилиев и „неговите компаньони“; учителят Димитър Почеков, писателят Георги Илев и канцелярният Петко Стайнов. От текста на картичката и поздравленията в нея се подразбира, че Дебелянов е не само техен приятел, но и чест гост.

Най-сигурното свидетелство за посещения на Димчо в Заарата е неговото творчество от този период. Под първата публикация на известния му цикъл „Бохемски нощи“ в ст. „Смях“ през 1912 г. е обозначено ясно и мястото на написването - Стара Загора. Приятелите му и особено Подвързачов, насърчават хумористичната дарба на Дебелянов. Под тези непретенциозни, писани за забавление на близките му стихове, ведно със смеха се прокрадва наслоената болка, намират неочаквано конкретни изображения и житейските му неволи. Смянат Дебелянов не отдава особено значение на тези си творби, под които обикновено стои някой от многобройните му псевдоними. Лилиев обаче и ценил и насърчавал хумористичната му дарба и в писмо от 28 февруари 1912 г. му пише: „...и не мисли никога, че ако разработваш такива мънички хумористични „нещича“, ги изневеряваш на големия си дълг. А в друго писмо прави следната характеристика: „Драги Димчо, твоите работи, които се

печатат в „Смях“, са много хубави и се харесват не само от мене, но и от Бащата (Д. Подвързачов). И двамата обещаваме да запазим тайната около псевдонима, видоизменен на „Ястреб“. Всъщност, в това писмо става дума тъкмо за онези две стихотворения, създадени в Стара Загора - „Заутре щедро ми обричаш...“ и „Понеже Случаят благоволи...“. ...Те ни откриват от друг ъгъл неговата житейска драма. В крайна сметка именно тези непретенциозни, хумористични „нещича“ са неговото художествено реагиране срещу съдбата, отредила му неслетната житейска участ.

Няма съмнение, че Стара Загора е била един от Димчовите оазиси, далеч от шумната суета на София. Именно там, сред своите приятели, той се е отърсвал от тягостното чиновническо ежедневие, от горчилката на безкварт-

боко съжаление за някогашния наш съвместен живот в София и разбирам, ме само близката и непосредствена дружба с тебе и с него би могла да ми помогне колко годе...“

Приятелите болезнено преживяват смъртта на Димчо. Всеки по свой начин се издължава към паметта му. Подвързачов, Лилиев и К. Константинов издава 4 години след смъртта му първата стихосбирка на Дебелянов. Мнозина, та и до днес, му посвещават и свои творби. А друг знак на обич и признание е една от първите посмъртни публикации на Дебелянови творби в старозагорското списание „Хризантеми“. Кн. 6 от февруари 1917 г. се открива с втората част на известния Димчов цикъл „Под сурдинка“ - „Изминал пътя през лъките“. Публикацията се допълва от кмета на града Тодор Нелков-Вихров, по-късно редактор на литературното списание „Голгота“. Като сравнява скръбната житейска и творчес-

ката съдба на Дебелянов и Яворов, авторът припомня както за „скръбната песен на печалния бохема“, така и радостните спомени от общуването с твореца и неговата поезия - „възкръсват празничните дни.“

В същия брой на списанието е поместен и цикъл стихове на Иван Мирчев „В родния лес“ с посвещението: „На моя любим Димчо Дебелянов“. В шестте стихотворения се усеща силно образността, мелодиката и един звучен резонанс от лирични мотиви и образи, познати ни от Дебеляновата поезия.

...На 3 октомври 1926 г. в София литературният кръг „Стрелен“ организира литературно четене, посветено на 10-годишнината от гибелта на поета. Сред участниците са и поетите Иван Мирчев и Иван Хаджихристов, на които дължим в голяма степен съхранения и пренесен през десетилетията жив спомен за Димчо Дебелянов и старозагорските писатели. За неопортимата след, която оставя той и в духовния небосклон на „Града на липите и поетите“.

ТИХИЯТ ДВОР, ПОЕТИЧНИЙ ПРИСТАН

полагаемия отпуск. И щеше да остане жив. Да, ама не е можал. Не е пожелал. Светъл поет и светъл човек е бил Димчо. Скромен, непамятащ за слава, прави антология на българската поезия заедно с Димитър Подвързачов, а не слага в нея свои стихотворения. Не за да го потупат по рамото, а защото така е смятал за редно. Някой да ми посочи кой от сегашните, биещи се в гърдите стихописци, има такъв морал? Оптимистично - вероятно ги има. Но от опита, който имам, колкото стихописец си, толкова повече драпаш за признание. Голямо признание, награда, лауреатство! И не го пиша това, защото съм удостоена отдавна с тази чест, защото съм единствената (засега) жена, носител на тази мъжка награда, вървялите ми - тя много повече тежи, отколкото радва.

Защото цял живот трябва да доказваш, че имаш право да се докосваш до крайчеза на изкалания шивел на подпоручика с генералски еполети в българската поезия. Само до крайчеза! По-нагоре никой здравомислещ не смее и да си помисли. Казах - всяка награда е спорна. Към всяка награда има възжеления и щения. Щенията са повече, но това си е по тирафрет, няма да се отървем от манталитетите си. Другото е важно - от всички краища на България Копривница днес събира братството на поетите.

Утре ще е тържествената вечер, тази година е нулева за връчване на наградата, но пак ще звучат нетленните строфи на

полагаемия отпуск. И щеше да остане жив. Да, ама не е можал. Не е пожелал.

Светъл поет и светъл човек е бил Димчо. Скромен, непамятащ за слава, прави антология на българската поезия заедно с Димитър Подвързачов, а не слага в нея свои стихотворения. Не за да го потупат по рамото, а защото така е смятал за редно. Някой да ми посочи кой от сегашните, биещи се в гърдите стихописци, има такъв морал? Оптимистично - вероятно ги има. Но от опита, който имам, колкото стихописец си, толкова повече драпаш за признание. Голямо признание, награда, лауреатство! И не го пиша това, защото съм удостоена отдавна с тази чест, защото съм единствената (засега) жена, носител на тази мъжка награда, вървялите ми - тя много повече тежи, отколкото радва.

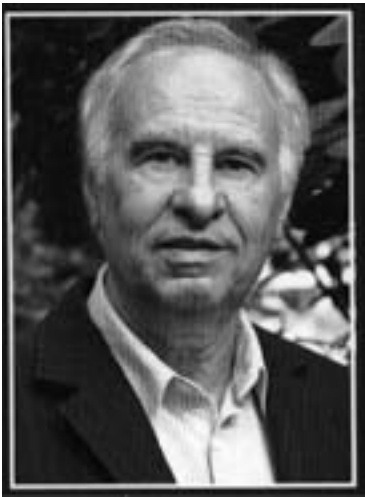
Защото цял живот трябва да доказваш, че имаш право да се докосваш до крайчеза на изкалания шивел на подпоручика с генералски еполети в българската поезия. Само до крайчеза! По-нагоре никой здравомислещ не смее и да си помисли. Казах - всяка награда е спорна. Към всяка награда има възжеления и щения. Щенията са повече, но това си е по тирафрет, няма да се отървем от манталитетите си. Другото е важно - от всички краища на България Копривница днес събира братството на поетите.

Утре ще е тържествената вечер, тази година е нулева за връчване на наградата, но пак ще звучат нетленните строфи на

Дебелянов, пак ще четем свои стихове, с които да докажем, че традицията е жива, че поезията е жива, пак ще се наричаме „брате во Димчо“ и ще сме „Димчови поети“, ако това да предизвиква у някои поплахи и воища, че е кошуствено, а не е просто, защото не са това в братство, пак ще звънят китарите и, допрели рамене, ще удряме непоносимата тежина на черната песен, изпита от най-светлия син на живота, пак Копривница ще бъде център на постигната веселена на България. Защото през всичките тези години, през всичките пропастни на българската култура, Копривница успява да прехвърляamoto над бездуховността и да подарява истински празник на всички, прегънлици тихия двор, жадни за глътка чист въздух, за капка вяра в чистия морал, за необходимост да сведат глава пред българския дух.

Копривница успява да поддържа вечния огън на нетленните ценности. В прав текст го казвам, без метафора. И се качвам в колата, защото тихия двор е поетичният пристан, в който братята по перо ще ти помогнат да закръпиш платината, прокъсани от ветровете на промените, да запушиш пробойните от ежедневните битки за хляб и достойнство, да потегнеш амуницията и да се заредиш с мундичи за нови битки. Не за себе си, а в името на българския дух. Тихият двор, който огласа България с мъчаливия вик, че словото е живо и ръкописите не горят!

Маргарита ПЕТКОВА

Иван ЕНЧЕВ има над двадесет книги - поезия, проза, публицистика и художествени есета зад гърба си, множество публикации в различни литературни издания, по негови стихотворения са създадени и музикални произведения.

На 25 март 2017 година писателят Иван Енчев, който живее Хасково, отпразнува своя 75-годишен юбилей. Той е като стихия – пише романи, повести, разкази, стихотворения, литературни отзиви и публицистика. Отличаван е многократно за участието си в различни местни и национални литературни конкурси на Съюза на българските писатели. Сред тях са националните му награди „Александър Паскалев“ (2008) за цялостно творчество и наградата „Георги Караславов“ (2010) за книгата „Кървав пелин“, която от 1988 до 2008 г. е претърпяла четири издания. По неговия сюжет е написана драматична пиеса, а към романа има интерес и от кинодейците.

Иван Енчев е завършил българска и руска филология в Софийския университет „Климент Охридски“. Работил е като учител, журналист, драматург на театър, специалист в литературен музей. Повече от 25 години от живота си е посветил на журналистиката като специалист по въпросите на културата и образованието, бил е завеждащ отдел „Култура“ във вестниците „Хасковска трибуна“ и „Шипка“, работил е като кореспондент на БТА и на други централни печатни издания. Оставил е следа в различни български литературни издания, превеждал е творби от руски и унгарски език. Негови стихотворения са превеждани в Унгария и Беларус, а част от книгите му са депозирани в най-големите световни библиотеки като тези в Ню Йорк, Блумингтон, Бъркли, Москва, Варшава, Прага, Скопие и др. По негови стихотворения има създадени музикални произведения от композиторите Александър Текелiev, Атанас Косев, Пенчо Стоянов и др. Две са основните характеристики на Иван Енчев, когото познавам от преди 30 години – трудолюбие и скромност. Той не обича да се шуми около него, избягва да се самоизтъква. За него говори единствено огромното му литературно творчество, което ще остане за поколенията.

– Г-н Енчев, станалте популярен не само в България с поредицата „Чедата на Тракия“, в която са включени пет романа. Откъде дойде вдъхновението ви за такъв къртовски труд, който ви донесе и някои национални литературни награди?

– Когато през 1986 г. написах повестта „Кървав пелин“, няхах представа, че

„ТВОРЕЦЪТ Е БРАТ НА ЖИТНОТО ЗРЪНЦЕ“ Иван ЕНЧЕВ - 75

тъкмо това произведение ще изиграе най-публична роля в моето творчество. Още докато излизаха откъси от сложената под печат книга във в. „Хасковска трибуна“, в. „Антели“ и някои други печатни издания, изключително спонтанният интерес на читателите ме окуражи да реализирам следващите продължения. Така съвсем естествено се появиха романите: „Бавен огън“ (2006), „Танго на земя“ (2006), „Кървав пелин“ (2008), „Студено кафе“ (2009), „Труден сезон“ (2010). Моето творческо вдъхновение идва по рождение. Не ми се налага да го търся като заровено митично имане в някоя тракийска могила.

Освен тази родова поредица аз работя и по трилогията „Балканско огнище“. Тя засега е представена с романите: „Край Бърница“ (2007) и „Злато и чакъл“ (2012). От няколко години се трудя върху третия роман от нея. Надявам се

тази година да го завърша.

– Като че ли в съвсем различен ракурс е книгата ви „Не сме светци“ (2014). Какво е посланието Ви към читателите?

– Сборникът с разкази и легенди е плод на многогодишен труд. Всяко произведение е създавано между другите мои дейности. Пряхото ми послание към читателите е от морално-естетически характер. Стремя се да зареждам живота им с добри чувства, въпреки заложените от природата недостатъци в характера на хората. Надявам се, че и с по-кратките си творби засягам общочовешкия стремеж към щастие и по-добро бъдеще.

– Не ви ли идва твърде много – пишете проза, поезия, есеистика, публицистика, а напоследък и литературни отзиви?

– Още от дете съм закъсмен с любов към записаното слово. Аз пиша за лично удовлетворение. И то точно това, което ме вълнува в конкретния момент. Жапърът сам се поканва в творческото съграждане на текста. Понякога дори и стихотворенията си дописвам на етапи, с прекъсвания. За мене създаването на писмени художествени произведения е начин на живот. Отстрани изглежда, че творя твърде бързо, на един дъх, но това е илюзия. Пиша доста бавно, ала

работя с постоянство. Творецът на художествени ценности е брат на житното зрънце. Добрата идея е упорита като пшеничното зръно, което с корените си денонощно подхранва здраво стъбло, разклоняващо се на няколко стръка, докато те завършат със зрели класове, натежали от слънчев плод. Така от многото „братливи“ свежи творчески зрънца току-виж изкислила цяла нива за богата жътва в полето на духовността!

– Известно е, че сте работохолик, затова говорят и набъбналият брой на книгите ви, и публикациите ви в най-големия литературен сайт „Литературен свят“, в. „Словото днес“, в. „Литературен глас“ и различни други печатни и електронни издания? Не се ли уморихте?

– Уважавам празниците, но благославям делниците. Умората е оправдание за мързеливите автори. Особено за набедените писатели, които са номенклатурни протежета или шатни храненици. Освен авторските книги и споменатите издания, аз съм добре приет в интернет сайтовете „Разказвачите“ и „Зарята“, във в. „Хасковска Марица“, в. „Перликон“, сп. „Птици в нощта“, сп. „Жажда“ и други литературни издания в страната.

– Появиха се някои критици и срещу Вас, не казвам критици, а критици, защото, четейки техните писания, имам чувството, че тези хора се задъхват от злоба и завист, защо?

– Завистта и злобата са присъщи на много нещастници. След награждаването ми с авторитетните награди, за да угодят на един бивш номенклатурчик в Хасково, срещу мене се обърнаха и някои ветропоказателчета, които съм засегнал само с трудолюбие си. Те не са в състояние да повлияят на трезвия читател вече повече от тридесет години. Ще им отговоря с народната мъдрост: „Кучетата си лаят, пък керванът си върви.“

– Чувствали ли сте се някога слаб и безпомощен? Имам предвид творческата Ви работа.

– Понякога усещам временни спадове в творческия си устрем, но аз ги преодолявам сравнително бързо. Ако по една тема не ми спори, сменям я с друга. Или просто си давам почивка за известно време, докато „перото“ само не ме повика като сладко изкушение. Прочитането на някое интересно четиво ме освежава с нови хрумвания. Няма да споделя кое ме затормозява, за да не дам козове на мързела си. Всеки творец си има таралежова броня, зад която крие мъките на душата и сърцето си.

– Във Вашите романи могат ли да се открият реално съществуващи събди и хора?

– Разбира се. Но те никога не са до-

словно същите. От няколко познати личности обобщавам чертите на един литературен образ. Винаги се придържам към някоя добре позната обстановка за развитие на действието и въздействаща психология на героите ми.

– Поредицата „Чедата на Тракия“ е оценена от читателите и литературната критика по достойнство. Какво ви свързва с Тракия?

– Това е дълга история. На първо място – семейна. На второ място – случайна. На генерално място – патриотична. Аз пиша като българин. Тракия ми е еднакво мила както Мизия, където съм роден, и както Добруджа и Македония, където не съм живял. За мене Тракия е събирателен образ на цяла България.

– С романа „Студено кафе“ не създавате ли впечатление, че във втората му част „Обещи с рубин“ главният герой умира, а читателите предпочитат различен край на книгата?

– Повествованието е с отворен завършек. Някои читатели имат право да си представят тъжен край, други – оптимистичен. И все пак аз се съобразих с разтревожените. Самостоятелното обновено издание на „Обещи с рубин“ (2014) завършва така: „Панчо Устрема подарък може да стори чудеса. Задъхан белообраз праведник... Беше се възродил. Понякога и един малък подарък може да стори чудеса. Стига да върваш.“ Аз вярвам в чудотворната сила на доброто! Не само защото съм православен християнин.

– От издаването на първата ви стихосбирка „Хубав ден се случи“ (1977) са изминали четиридесет години, а сега вече имате даисет и няколко книги. Някъде прочетох, че сте „на гребена на вълната“, че местната власт и СБП непрекъснато ви поощряват и награждават, давате интервюта по вестниците. И неизменно приятелски предупреждение, че „...уви, всяка вълна, когато е цунами дори, неизбежно се разпада.“ Как ще коментирате?

– Ето още една поговорка: „Който се бои от врабци – да не се просо.“ Фарисейската фантазия на цитирания „приятел“, който навремето харесваше моите книги, е изневерила на неговите творчески възможности, за да се подмаже на поредните си покровители заради някоя слугинска облага. А за спадането на моя творчески подем, нека подобни съдници да си припомнят алегорията за лисицата и чуждото грозде.

– Какво ще кажете за живота на българския писател в днешно време? Особено за съдбата на творците, които живеят извън София?

– Поетът Никола Вапцаров го е рекъл най-добре: „Живот ли бе – да го опишем? Живот ли бе – да го развием?“ Провинцията е първо в мирогледа ни, пък после – в нашето временно местонахождение. Само най-добрите семена пробиват със стъблата си пръстта на забравата. Другите се превръщат в закуска на сплени къртици. В ширинето на художественото творчество има безброй пътеки. Най-красив е пътят от читавото зрънце до плодната клас. Той се вижда само с душата.

Едно интервю на Тодорка НИКОЛОВА

БАЛКАНСКА СЮИТА (Бележки на коляно)

Надя ПОПОВА

Каква досада! Между автобуса ми, пристигнал от Бая Лука в Ниш и другия, с който ще пътувам за София, има цели 10 часа. За това време мога десет пъти да обиколя града. Е, хайде, с Бога напред!

Каменната дига над река Нишава, пресичаща града, цялата е изрисувана с любовни графити – сърца и сърцераздиращи послания като например това, в свободен превод гласищо: „Ти си най-хубавото нещо на света и макар че никога няма да сме заедно – винаги ще те обичам!“ А към водата се спуска стъпала – някои са мъхасали и обраснали с трева, затова на отсрещния бряг двама служители от местната „Чистота“ ги остъргват с оглушителна електрическа косачка. Аз пък седя на този, срещуположния – еднакво отчуждена и от вечната любов, и от вечната, неизтребима трева. По моста минават дългокраки момичета (отсрещна е сградата на Нишкия университет), стари с пазарски чанти (наблизо, покрай крепостната стена на строената през 1719 г. Стамбол капия, има голям пазар), по пътят и на едните и на другите прекосява малка градинка с издигнат в средата ѝ куполообразен мемориал в памет на загиналите от бомбардировките на НАТО през 1999 г. мирни нишки жители. На една от каменните стени е издълбано: „Некамо воскресне мъртвих у животен бъдещ век. На Видовден 2000 г.“

Любов, живот, смърт... Балканска

Георги МАРИНОВ - 80

ФЕНЕР

Светло ми беше от дъждовния въздух
И от стиховете в които има съдба
С вас силюти по хълма
Вървеше и сражаващата се душа

Какво повече да пожелаю по стъпалата
Наклонени драматично
Натам отдето идваме и се връщаме

Фенерът е още в ръката ми.

РАЖДАНЕ НА ЛИЦЕ

Човекът е замесен от земя и сънища
И цял живот се ражда от лицето си
И намира своя образ.

сюита, изпълнявана от оркестъра за сватби и погребения на Емир Кустурица, понякога нахъсвана от зловещото кресченто на бомби или на автомати „Калашников“.

В животинския свят самците от еднакъв вид враждуват и се избиват помежду си само през размножителния период, оспорвайки си самката. По време на своеобразните си зоологически „Троянски войни“... Иначе, за по-голям къс от плячката или маркиране на територията, обикновено се разминава със сраховито ръмжане, целящо прогонване. А ние хората?

Толкова си приличаме със сърбите, толкова сме близки по език, менталитет, рефлексии. Да не говорим за общата ни топонимика: Слатина, Д. Брестница, Лесковац... Към тези селища пред очите ми тръгват автобуси от „станцията“. Същевременно – и това няма как да се изличи! – сме воювали един срещу друг в не една и две братоубийствени войни. Воювал е мобилизираният през 1916 г. по-голям брат на дядо ми по бащина линия – възпитаникът на Сорбоната Минко Попов (дали не затова, съкрушен от абсурда на омразата, се самоубива едва 27-годишен?...). Воювали са „симпатиите“ на баба ми по майчина линия, пълстрооката г-ца Надя, в чийто архив съм виждала пощенски картички от фронта на Първата световна – снимки на млади мъже върху коне, с описания на тежкия военен бит и носталгични въздишки: „...а вие сигурно все така се събирате вечер, танцувате...“ Последните от тези войни са трагични, особено за „ас, българите. Не случайно са влезли в историята като национални катастрофи. И в литературата – като черна сага за драматичната съдба на стотици хиляди сираци и бежанци, прогонени от родната земя, белязани завинаги от мъката.

Античната митология гъмжи от зооморфни и антропоморфни същества – едни са фриволни като сатирите,

други – страховити като кентаврите и ериниите, трети – беззащитни... Странно нещо е човешкото въображение, раждащо хибриди, за да си обясни света или да помири несъвместимото. Но то е страшно, когато ражда чудовищни понятия, колкото и неутрално да звучат понякога. Едно от тях е понятието геополитика. То носи в себе си унищожението и е антихуманно по своята същност.

Няма да забравя колко приятелства се разпадаха през споменатата вече 1999 година, когато някои от българските ми колеги – писатели и журналисти – се присъединиха към „цивилизационния избор“, направен от

тогавашното българско правителство за удачи срещу западната ни съседка.

В името на новите геополитически интереси.

Реката тече и изтича. „Не можеш два пъти да влезеш в една и съща вода“ – казал го е Демокрит. „...И тя да е същата“ – това продължение обикновено не се цитира, особено за „ас, българите. Не случайно са влезли в историята като национални катастрофи. И в литературата – като черна сага за драматичната съдба на стотици хиляди сираци и бежанци, прогонени от родната земя, белязани завинаги от мъката.“

Античната митология гъмжи от зооморфни и антропоморфни същества – едни са фриволни като сатирите,

Иван БОЧЕВ, Рисунки

Бистра много харесва американците. Намира ги за изключително толерантни и мили. Не се съмнявам в препенката ѝ. Но на снимките, които качва през тези 4 месеца във Фейсбук, кой знае защо обикновено е със сърби, хървати, черногорци. Какво да се прави? Хомо балканикус е друго неизтребимо понятие, също като тревата. Копнея тя да живее в един друг свят, където да няма срутващи се небостъргачи и сринати мостове; да може да влиза – пряко природните и философските закони – във водата, която винаги да е една и съща. Водата, над която се носи Духът, за да сътвори Живот, а не инстинктът, носещ разрушение.

02.09. – 11.09. 2014 г.

ДА СИ СПОМНИМ...

ИЗ „ВЪОБРАЖЕНИЕТО НА ПЕЙЗАЖА“

Аз още жадувам из дълбините на пътя
Жадувам за ябълковия цвят
И за дъсчицата носена по течението

Свети в очите ми и тъмната синева
на един кипарис

Никой така нежно
не ме е доближил до слънцето
Както проблясващата вода
между водните лилии

Жадувам както жадува човекът
Едва излязъл
от протяжността на дърветата
До сенките на смисъла

Жадувам да напусна времето
с временните му злини
И да се заселя в едно тихо пладн
Почувствано по дълбоко от изразеното

Зад клепките
на прозиращата отвсякъде същност
Жадувам.

Но с кого се измерваме
Чие сърцебиене сродяваме с нашето
Животът както и езерото
Ни оглеждат на своята повърхност

Близостта пък наранява душите ни

И лодката ни
Натоварена с толкова много
човешка тежест
И опръскана с гордост

Долето пристигне от своето начало
Погъва в дишането на тъмнините

Накъде ли пори и гемията на бога
Най-самотното въображение на човека

Няма отговор няма път за стихините
Навсякъде да се обвинем
със светове отвън

Накъдето и да падаме
все да сме в пътя си.

ДОСТОЙНО ЕСТ

„Сега какво ще правим без варвари“
Каварис

Щом събрани на стъпалата
очакват някого

Да отиваме
Защото може би нас ни очакват
Без друго
Смайват ни очите доста работи
Онези преди нас
се отглюсиха до костилка
А шом и византийските речи
нас ни отчайват

Ясно кои сме
Затова
Както сме още с настръхнали кожи
И чановите като люта ракия
Са размъртали мозъка ни
Да отиваме на стъпалата
И да се поклоним на всички
Иначе
Кой утре ще им изковава законите
Кого утре на кръст ще разпъват.

Димитър МИЛОВ

РУБАИ

Пиши, приятелю, най-последни си ти сърцето.
Пиши за всичко!
И за премълчаното пиши, което неутешимо все напирва, буйства, иска да залее пред тебе листа бял. Най-последни си ти сърцето.

По-талантлив си ти от всички, но и доста по-нехаен.
И по-добър си ти, личи си, но и доста по-нехаен.
Докрай си остани такъв, не се променяй ти във нищо.
Дори различиен, всички пак ще превъзхождаш. То се знае.

Ти недей горчиво се оплаква - Бог такава участ ти е дал:
да не бъде с другите еднаква - твой олтар да бъде листа бял.
Нека другите са с участ сладка, ти недей горчиво се оплаква,
радостта е поетично кратка, вечна - прозаичната печал...

Когато съдят по достойнство - и ти ще бъдеш оценен.
А някой ден това ще стане - и ти ще бъдеш оценен.
Но дотогава не напускай ти браздата, а сей я със едри капки пот. Те в плод ще се превърнат някой ден.

И както тръгнал е светът, такава мисъл те опарва:
За грешките ще ти простят, но никога - за твоята дарба.
Но тебе хич не те е еня - какво, че се светът променя.
По-важно е за стотен път един човек да ти повярва. |

Не вярвай на общите фрази: талант, поетична нагласа.
Характерът теб ще те пазя, че иначе с общата маса се сливаш и вече те няма. Повтаряна нашенска драма.
Единствено, който те мрази, те кани на общата маса...

Обичам простите неща и хората обикновени,
За тях съм буден през нощта, за разлива от много гении.
И пия бавно елексира - небесен ангел ми сервира...
Мастилено тече нощта, о, синя кръв - в горещи вени.

Не се осланяй ти на друг - на себе си разчитай само.
И сам тегли ти своя плуг - впрегни сърцето си голямо.
Но изори докрай браздата. Дали ще е дълбока тя,
от теб зависи, не от друг, или - приятелското рамо.

Тополите са символ, код - дори вселена за поета.
Тополите са антипод на плодоносните дръвчета - с ирония ще кажеш, знай, но аз ще те опровергая:
те може да не раждат плод, но раждат песни и врабчета.

Пчела във чашката на цвете - това е прелестна картина.
Сюжетът от живота взет е - това е истинска картина.
Но сложиш ли я на платното, жуженето изчезва в миг.
И виждаш пак пчела и цвете - това е нямата картина.

Наоколо жужат оси - започва утре гроздобера...
Над тебе сочен грозд виси - това е твоята вечеря.
Откъсваш го, усещаш жило, на теб ти става даже мило.
Това е хубав знак - ще си със болката си на вечеря.

За малко даже да поспиш на тази спалня орехова,
аз знам не ще я замениш ти никога със друга, нова.
Тя спомени у теб събужда, за малко само да поспиш,
ти мигом ще се преродиш с онази тръпка орехова.

Станислав ПЕНЕВ

НА БОРДА НА ЖИВОТА
(или СПАСЕНИЕТО Е В ЛЮБОВ)

Докосваш ме, когато утро ново идва
в тревя, сред птици, дишащи съвсем небесно:
животът е прекрасен - неизбежно милва,
а вятърът кръжи и удря го отвесно...

Причина ли сме с теб за изгрева в небето
или сме още пътниците към прибой:
с уста си свири вятърът, подбрал морето,
избутал в края на брега и лодка своя...

Красив е всеки ден, идващ в нас с вълнения...
И да започнем новото е само трепет:
волността ни носи чувства, измерения
и слива се с височината и без шепот...

Но нещо тихо днес у мене се прокрадва,
че някога аз пролетта ще търся зримо:
обърне ли се лодка - знам, че удря бравда...
Понасям се нагоре... В мен необходимост.

Худ. Марио Жеков, Кораби в Бретан

ПОСТОЯННА НАДЕЖДА
(или В УСТРЕМ КЪМ НЕДОСТИЖИМОТО)

Към залеза вълните всеки ден се гонят –
пристигат буйни, смели, палави, пенливи:
на пясъка се хвърлят, кланят се и молят
да ги пропусне някак - гладки, но и диви.

След бурите навътре те са закалени
и са изпълнени със скритата закана:
високото да стигнат - мощни, вдъхновени –
не в пясък да потънат, чакащи покана...

Прииждат, връщат се вълните бързокрили -
голяма е Вселената, те в нея - малки,
но за прегръдка с висини са се извили:
високи, гъвкави - в космическа совалка.

От срещите солени брегът е сух, излят -
и няма земен, дълъг, възторжен път в света:
морето с дълбини е, които миг не спят
и сушата внимава... Прикрива си страха...

ОЧАКВАНО ИЗМЕРЕНИЕ
(или ПРИБЛИЖАВАНЕ ДО „... ЗВЕЗДНОТО
НЕБЕ НАД МЕН“ - Имануел Кант)

Изтича времето съвсем неуловимо:
превърща в спомен и живота, и човека.
Бледнее всичко - някак лесно променливо
е чувството за път, за стъпки по пътека...

Земята се върти... Не спира да се носи
в космичната бездънност - в орбита... Юздата...
Дори и слънцето с антени електронни
не може в мозъка да вкара светлината.

Но времето извира и изчезва лесно,
илюзия създава, че живеем вечно:
за всеки е отмерено и свършва честно -
като поток от бента спрян в корито речно.

Прибирам се... Мълча... И гледам към небето.
В прозорците край мен примигват светлини:
отрязъци живот зад щори и пердета
с погледи танцуващи в бездънни глъбини.

Стефан МИТЕВ-БОЙСА

КРАТКИ СТРОФИИ

Най-страшният враг
на душата –
бездушното

И пак през тебе делник ромоли
като капчук, от есента забравен.
И пак е нощ, и любовта вали

Стопни нощта, когато във вали,
когато в тебе зрее кръсък вместо думи
и с гръм се късат пеещите струни

Все тъжна като сгазена китара,
все гонена, без дом, без път и вяра,
тя - Болката - намира пристан в нас

В мразовития път богатият погина -
не посмя да запалят парите си.
А бедният поет не пожали книгите си

Лятно море. Лунни черупки
Бряг стихнал, осеян
с целувки

Приликата между нас и мечтите ни –
ние растем и те растат.
Разликата - те ни надживяват

В зеления храм на дърветата
птичи песни ваяят, а денят
е задрямал на кея с нозе във морето

Колата ми - есенна лодка в море от листа.
Греба към червения фар -
залеза

Щом без да ронгаеш носини надалеч
товар, три пъти по-голям от тебе –
духът ти за завиждане е, мравке

Приятелството ни изненада
с очарователен подарък –
торбата от солта

Гласът на тропмета - бяг на дива коза,
контрабас - водопад между слънчеви хребети,
а пианото... спомен от буден миг с тебе

Нощ от април. Бяхме голи, някъде в рая.
Ти вдигна ръце, докосна луната
и тя те извая

Пиян съм
от музиката
на тялото ти

Денят се изпълзва безшумно зад земния борд,
в очите ни слизат лунни и запява морето...
Ти си приливът. Аз - бряг от мажорни акорди

Зимата топна четка в усмивката ти
и рисува в мен
ЛЯТО

По устните на вечерта пламти
най-шеметният дъх на тази зима
ТИ

ЛИСТ И ПИСАЛКА

Жал ще ми е, все пак, за компютъра долу –
горе, в райския призрачно светъл чертог,
в него аз, и от ангел по-скромен, ще моля
за бял лист и писалка в позете на Бог.

Долу имах си всичко за писане, Боже,
от идейки се пръскаше тази глава,
долу бях непокорен, влюбчив, невъзможен,
горе ангел съм същ, но е скучно това...

Ох, дано не обидя добричкия Господ,
ама как да призная подобен Едем? –
пеем никакъв псалм, безтегловно се носим,
нищо пишем, ни любим, ни спим, ни ядем.

Ще Го моля:
- Писалка и лист, алилуя! –
ще въздъхна, когато е всичко наред
и дано долу пишешите да ме чуят –
Господ Бог милостив е към всеки поет.

Той прошава дори пуста жажда за слава -
нека пишем, да пишем и във Вечността...
И навярно чак горе постът съзнава
да римува сам себе си със Скъмността

и разпната на кръст,
ти винаги бди до мене,
не слагай в раната ми пръст,
а ме обичай истински, човекии,
тъй както аз,
тъй както аз.

И още едно, което силно ме впечатли, сред
порецата чудесни изповеди за любовта:
През кладата на болката ще мина,
за да заслужи любовта,
когато изгори, ще моля вятъра
да отнесе до твоето сърце
гореца още пепелта,
защото казват,
тя лекува рани.

И още една голяма любов – към детето,
към дъщерята. С верен и чист тон Жана
Христова изповядва своите радости и
надежди, свързани с единствения й дете.
Стихове, изпълнени с мъдрост и вяра. При
това с една вътрешна топлина, сродяваща
ни с вълненията на авторката, с нейната
творческа интимност:
*О, моя обич, мое малко сънце,
откакто те заченах, все си мисля,
че времето е спряло, че стрелките
са против мене – бавни, уморени.
Сега измервам часовете
Със твоя вик и болките ти скрити,
И над челото ти мечтая,
кога ще минат двадесет години.*

Тук е и нейната, а всъщност, и
нашата тревога, за кризата, в която
преживява нашата изстрада на земя,
за обезбългаряването на България, за това, че
хиляди българи и особено млади хора, всяка
година емигрират, че България бавно и
постепенно си отива:
*Детето си посях на чужда почва,
през девет планини в десета.
Горкичкото – само дръвче – посреца
дъждовни ветровете,
изправило глава на юг, към къщи,
готово да не се предава.
Ще ми простиш ли, дъще?
А Бог – едва ли?*

Жана Христова, без съмнение, владее
добре стиха. Като цяло стиховете й са
добре изградени, прецизни като форма.
Тя не търси сложните образи и метафори,
епитети и сравнения. От тази лирика все,
бих подчертал, една благородна простота. И

ПОСЛАНИЕ ДО ИЗВЪНЗЕМНИТЕ

Аз хвърлям ножа, казвам ви: Приятели! –
и знам, че рано или късно съм сред вас...
В различна форма на живот сте вероятно,
но пак на български ще ви мълвя на глас.

По майчински гальовна е речта ми,
на тоз език ще ме разбирате добре,
най-прост и древен е - резками и чертаими,
и всяко извънземно ще ме разбере.

На тоз език земята в мен говори,
така говори и човешкото сърце –
аз съм посланикът на влюбените хора
и доверчиво днес протягам две ръце.

Да си разкрием тайните, приятели! –
енергията на безкрая е мечта
и нека преводач да е Първосъздателят,
а пък езикът общ - език на обичта.

КОННИКЪТ С ЛИРА

Водителю на смъртните ездачи,
ти издиш век до моята страна,
в земята на славяните прекрчаваш
една река от смърт и светлина...

Сега те виждам - не размахал меча,
а с лирата на бога Аполон
и с песен да проникваш всяка вечер
до всяка шатра и до всеки трон.

Там, в скалните релефи на Мадара
и в каменните български дворци
вградена е свещената китара
на древните поети и певци.

И даже Феб, синът на светлината,
да бъде мит античен и суров –
върви народът български нататък
след своя конник с лира и с любов.

една краткост и яснота на изказа, а казват, че
краткостта била сестра на таланта. Втората
й книга е наистина с кратки, мъдри като
афоризми стихове, подобни на хайку, без да
са в този стил. Жана Христова притежава
редкия дар да каже много, но да бъде
предельно точна и искрена и честна, когато
разкрива съкровените си чувства:
*С главата си стени разбих.
С нозете си жаравата преминах.
И цялата съм в синини.
И с рани по нежите.
И падах, ставах,
и страшно бе –
Не ме удавиха реките.
Защото Господ ме дари с криле.
Така прехвърлях планините.*

Вълнуваща поезия на една, без съмнение,
родена поетеса.

Огнян СТАМБОЛИЕВ

„Криле“/

„Любов“/

ПРЕПРОЧИТАЙКИ „КРАДЕЦЪТ НА ПРАСКОВИ“

Премам констатацията на Йордан Василев, че повестта „КРАДЕЦЪТ НА ПРАСКОВИ“ „не се вписва в наложените митологеми“ на годината, в която излиза – 1948, но за мен е очевиден феноменът на свободната ѝ поява в едно жестоко, непримиримо, култов време, както и благосклонното ѝ приемане от публиката.

Критичната канонада, неизбежна за края на 40-те години на миналия век – авторът е набеден в какви ли не грехове, неводи до промяна на статуса на Емилиан Станев по посока на Куциян или Богданов дол, подобно на Димитър Талев и Йордан Вълчев и той спокойно може да се захване от 1950 г. с най-голямото предизвикателство в творческия си път – романът „Иван Кондарев“, излязъл в окончателния си вариант през 1964 г.

Естествено е, че насочването към големи епични платна при писателя настъпва закономерно на определен етап, когато постигнатото от него в областта на сборниците битово-реалистични – „Делници и празници“ (1945) и анималистични – „Дива птица“ (1946) разкази е безспорно и когато пред него се изправят предизвикателствата на обемните прозаични форми.

Любопитен е обаче преходът към повестта – той минава през партизанската новела „В тиха вечер“, излязла през същата 1948 година, но преди „Крадецът на праскови“. Така Емилиан Станев хитро се застрахова пред бъдещите си критичи и скрит зад идеологически правоверния щит на подвизите на Антон, си позволява лукава вярно е, че наративните структури в тези години имат характера на „доизживявана инерция“ (Симеон Янев), в която наред с такива открояващи се прозаични образци като „Поручик Бенц“ (1945) и „Скици из Лондон“ (1945) логично и закономерно намира своето място и „Крадецът на праскови“. В унисон с класическата реалистична традиция на българската литература човекът все още не е средство за велика обществена идея, а се разглежда като цел, като задачата на писателя е „да проникне в тази веселена, в интимния индивидуален човешки свят и оттам да се разгърнат и обществените тенденции и идеи, които доминират във времето“ (Симеон Янев).

Емилиан Станев е блестящ продължител на това наследство, въпреки че, съобразявайки се с действителността, в която живее, е принуден да направи определени премерени ходове, в името на поставената цел.

Първият е, разбира се, спечелената индулгенция с „В тиха вечер“, а вторият е прилежно налаганото схващане, че повестта е забележително антивоенно произведение, насочено както срещу милитаристичното безумие, така и срещу

поражението, което то нанася върху човешката душа в нейната най-скривена същност.

Безспорно е така, но да се свежда „Крадецът на праскови“ само до това ѝ значение е, меко казано ограничено и недалновидно. Никой не може да отрече антивоенния патос на повестта, напомнящ с яркостта и силата на емоционалното си въздействие киношедьовър на Жан Рьоноар „Великата илюзия“ (1937), така добре усетен и пласиран от Вълко Радев в екранизацията му от 1964 г., като постановчикът дори разширява границите на загатнатото в новелата, но аз съм свикнал при общуването си с Емилиан Станев винаги да търся втория пласт, допълнителните, които по – често са и по-важни нюанси, тъй като „Крадецът на праскови“ е колкото антивоенна творба, толкова и скръбна елегия за пълния крах на великата възрожденска национално-обединителна програма, чийто първи блестящ успех е признаването на независимата ни Екзархия от 28 февруари 1870 г., а печалният ѝ финал съвпада с края на Втората световна война.

В този план строгата, аскетична, уморена и раздразнителна физиономия на военния комендант на старата столица, руски възпитаник и ветеран от две войни – Балканската и Междусъюзническата, е изключителна находка, метафора на погребаните надежди за обединение и обобщаващ символ за епохата.

Не случайно именно в този пункт писателят го сблъсква и противопоставя на съпругата му, тъй като в образа на Елисавета, самотна и отчуждена в средата, в която живее, „са възлещени черти на вечната жена с изконната ѝ жажда за обич, за продължение на рода“ (Иван Сарандев).

Бих добавил, че за Лиза като жена е по-важно да съществува хармонично, за да задоволява личните си потребности и собственото си щастие, тя е на светлинни години от драматичните конвулсии на национално-обединителната ни кауза, което е и поредното доказателство за нейната некомпетентност.

Като опитен психолог и майстор на нитригата Емилиан Станев вкарва между двамата съпрузи – толкова различни, но и така допълващи се, не само ординарца на полковника, но и сръбския военнопленник и учител по музика, хедонистът Иво Обренович.

Наистина гениално премислен ход!

Това, че Елисавета се влюбва в чужденец и врага, е колкото следване на природата и зова на нейното сърце, толкова и нагледно доказателство за драмата на коменданта. Няма по-голямо унижение за един кадрови военен и началник от това да му сложи рога сръбски войник, при това крадец и кръшкач от пленнически лагер! (Да не забравяме и обстоятелството, че творбата излиза след разплата на Тито и Сталин и изгонването на Югославия от Коминформа на 28 юни 1948 г., с което пък се слага край на мечтата за българо-югославска федерация, гръмокопачката на Бледското споразумение от 1 август 1947 г.)

Като реалист и познавач на човешките страсти Емилиан Станев експонира една абсурдна, обречена, невъзможна любов, чиято трагична предпоставеност е повече от очевидна.

Можед е да насочи развързката към по-бавни граници – полковникът да залови в изневеря жена си и сам да убие учителя по музика, но с неочакваната и нелепа намеса на ординарца, белетристът ловко тласка повествованието в очаквания от нас финал, поднесен обаче елегично-покоряващо – след гилбета на Иво Лиза се самоубива, а

полковникът, уволнен от правителството на Стамболийски, изоставя любимата си колиба на произвола на съдбата и обруган, умира две години преди завръщането на автора в родината му град – тоест през 1942 г.

За новаторската наративна техника на Емилиан Станев е писано, но предимно общо, в едри шрихи. Това категорично се отнася и за „Крадецът на праскови“.

Иван Сарандев открива „условните историко-временни граници на повествованието“, смейтайки, че по този начин „Станев търси решение на вечните проблеми, на правото на щастие, свобода, красота“ и че „съв смъртта на героинята изчезват красотата на сърдечните пориви, благородната саможертва и поезията на любовта“.

Аз бих допълнил, че двойната ретро и нитроскопия – при Лиза и автора – в повестта е съзнателно приложено авторско изразно средство – разказвайки през душното лято на 1944 г. за трагично обречената любов на Елисавета и Иво от изпълнените с тревожни прелюдентни лято и есен на 1918 г., Емилиан Станев всъщност създава реплика на за стара буржоазна България, потреляла великите си идеали в огъня на жестока бран и станала жертва на вътрешните си конфликти и на фатално-съдбовното си чувство за несъвместимост между мечти и реалност.

Що се отнася до гледните точки на разказвача – на автора и на стария учител

е уместно да посочим постигнатото от Владимир Донеv – времевата и ценностната двойственост на разказваческата позиция в първия случай и свидетелската функция във втория.

Така в съзвучие с краха на националната кауза на полковника настъпва и кончината на страстната, чиста и неосъществима любов на неговата съпруга, виждаща и във врага „човек като нея, жаден за обич и свобода“ (Симеон Янев).

В големия град като София или Пловдив подобна драма би добила неизбежната си урбанистично-космополитна украса, докато разкриването ѝ именно във Велико Търново – едновременно стара столица и типична провинция – само засилва нейната скандалност и съдбовна неосъществимост.

Предмет на отделно проучване е манталитетът и психологията на търновеца, но е важно да се посочи, че в „Крадецът на праскови“ се среща не само с неговите най-открояващи се, но и най-типични представители като слугинята на Лиза – Марьола, добавяйки че авторът, иначе известен с извителните си оценки за националния си характер, е предпочел елегантната обективност и непосредственост, оставяйки читателя сам да направи необходимите му заключения.

Все пак не мога да отмина един показателен факт, свързан с поведението на търновци след окупацията на града им от съюзническите войски на генерал Франши д'Елре. Жителите на старопрестолния град

не само, че не се бунтуват срещу незавидното си и унижително положение, но влизат „в сношение“ с победителите – сенегалци, алжирци, задигайки рошките им от Марно поле и прехранвайки се нелегално с конско месо, стотвено със зеле, както и с откраднати фурии, бял хляб и кокосово масло...

Само в един такъв гротесково-реалистичен детайл Емилиан Станев разкрива тъжната метаморфоза на патриотизма ни, деградира до грижата за насъщния и мисълта за собственото оцеляване. Прозаикът е бил сигурен, че историята ще се повтори – дали като трагедия или фарс – и през есента на 1944 г., за което обаче благодарумно мълчи, очаквайки разбиране от проникателните си читатели.

За мен е истинско чудо излизането на „Крадецът на праскови“ именно през 1948 г.

Не мога да скрия възторга си, четя е писана от творец, игнорирай идеологическите скрижали на времето си и със съзнание, чувствително по-необременено от „Търновската царица“, например, в чийто финал дразни публицистичната ремарка с пълнещите се след балканските войни с обидени граждани тесняшки клубове.

А между двете повести лежи четвърт век! В тази насока е върна опенката на Симеон Янев, отбелязва, че „когато в края на 40-те години (на миналия век – б.м.) политизацията на прозата е определяща и стриктно налагана тенденция, Ем. Станев издава „Крадецът на праскови“, повест, която

дискретно опонира на политизацията с широкия си хуманизъм и едновременно благодарен израз на националното достойнство“.

Това всъщност се отнася за цялото творчество на Станев, доказал безапелационно, че големият творец може да създава значими произведения във всяко време, включително в годините на тоталитаризма, без съдбоносни и провалящи го компромиси, превръщайки се в

изразител на най-ценните добродетели на българската художествена литература.

Според Янев „Никой друг писател в следвоенната ни литература не успял така продължително и мощно да осъществява тази функция“ – да проектират целостта ѝ. „Около неговите текстове се наелепва корупция на най-значимото ни в литературата ни за няколко десетилетия, без при това текстове му да са се схващали някога дискусивно“.

След подобна оценка е трудно да се добави нещо съществено. Но тя се отнася без съмнение и към един от най-големите и знаменителни успехи на Емилиан-Станевата проза – повестта „Крадецът на праскови“.

Борислав ГЪРДЕВ

Сарандев, Иван, „Емилиан Станев“, в „Речник по нова българска литература 1878 – 1992“, С., стр.341

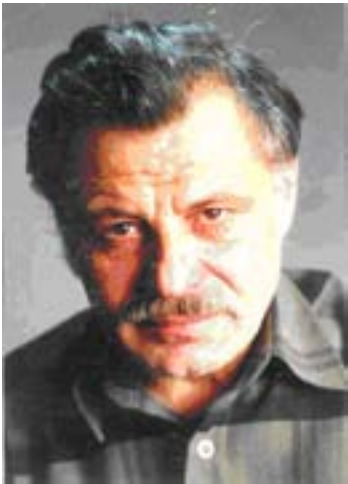
Василев, Йордан „Диктатура и литература“ в „Литература 11 клас“, С., 1993, изд. „Простота“, стр.16

Янев, Симеон „Българска проза след Втората световна война“ в „Литература 11 клас“, С., 1993, стр.55 – 56, 100 – 101, глава „Емилиан Станев като изразител на единството на българската литература“

Донев, Владимир, „Гледните точки на разказвача в повестта „Крадецът на праскови“ от Емилиан Станев, сп. „Литернет“, 27 юни 2005, №6 (67)

А ПЪТЯТ – ДЪЛЪГ И ГОЛЯМ...

(НИКО СТОЯНОВ НА 70 ГОДИНИ)

Отправна точка на мислите, които искам да споделя по повод юбилея на поета, публициста и приятеля НИКО СТОЯНОВ, е стихът „А пътят – дълъг и голям“. Този стих е вилетен в стихотворенно-размисъл за живота. Писано в годините на житейското падане – най-плодотворният

„Родно слово“ да го има независимо от трудностите – бюрократични и финансови. И неслучайно книгата има за заглавие вечното „В началото бе слово“. Тя хроникира всяка обществена проява за пробуда на българското съзнание в Бесарабия. Независимо от това, че поради ред причини през последните години вестникът, както казва Нико, е „на командно дишане“, той продължава да живее в пространството на тази книга и в духа на българската общност в Бесарабия като камбана и като опора. Бих желала да обърна внимание на една малка, но, според мене, съществена подробност. В горния край на първата корицата се мъдри, изписано с дребни букви – цена 3 копейки. А на другата корица – 1 лв. и съответстващите му рубли, гривна, лей. И всичко това на фона на мащабно очертаните колове на „Родно слово“ с мощния за всички български

бесарабско време избра Нико Стоянов да бъде едно от забележителните му граждански присъствия. Но Нико е преди всичко поет, чийто лирически сетива са закъсмени от онзи „вишнев облак бял“, от „люляковия прибой – една картина на Буджак“ . Незаличим образ на неговата малка родина – село Нова Ивановка Българска, Одеска област, откъдето преди 70 години тръгва житейският му път.

Малко е писано за поета като лирик. А той е такъв и когато изживява пластически образа на природата, и когато ни прави съпричастни на своята сладостна болка любов, и когато потъва в спомена за свдините нему майка, баща, дяло. Природата в стиховете е духовният пейзаж на неговия роден Буджак. Поетът и природата, поетът в природата, природата в поета. Коя формула да изберем? И трите по свой

начин ни приближават до поетическия натюрел на твореца. Възрожден и обновен от пролетта, тъжно-съзерцателен през есента, вслушан в песента на вятъра или в ритъма на дъжда – такъв е лирикът, владеещ пространството на хармонизиране на човека с природата. Най-често това лирическо пространство е сонетът – не толкова често срещан жанр в българската поезия. „Безпокойство“, „Симфония в розово“ – всяко от тези заглавия жанрово се определя като сонетен венец и би било чест за всяка литература. Талантът на поета да постигне единство между стихова оркестрация и смисъл

проличава в следния сонет:

В тревоги тъй годините ще минат, –
не като жълта есенна тъга,
не като тихо, знойно лято, – инак:
като оназ, априлската река –

студена, мътна и неумолима.
И никога по-късно на шема
ще иска тя да вземе моето име,
а мен да ме направи най-богат...

Това ще стане може би наесен.
Сега не ще усетиш нито грам
успокоение от моята песен,

защото пътят ми не е настал, –
ще бъде той и каменист, и тесен,
ще бъде пътят ми тръпчив, аз знам...

Изповедното начало в този сонет е закодирано в универсалната знаковост на сезоните и е изведено в пределно ясна поанта за нелекия житейски и творчески път, на който лирикът е описан.

Образът на майката се среща в поезията на всички български поети от Бесарабия. Чрез него говори родовата памет. Особено при Нико Стоянов е, че този образ не е положен в условията на битова конкретика, както е при другите. Майката тук е присъствие на словото да въздейства и да свидетелства за своето време. Днес, когато сме свидетели на небивало гражданско и политическо номуство, такава позиция най-малкото респектира. Тя в никакъв случай няма да бъде разчетена като анахронизъм, а като достойно гражданско поведение.

Споменах „гражданско“ и веднага в паметта ми изплува популярният стих на Некрасов: „Поэтом можешь ты не быть, но гражданином быть обязан!“ В онова време, живяно от повечето от нас, смисловата алтернативност на този стих се прекъсва по-често като безалтернативна. И това нанесе немалко поражения на поезията като художество. Да, възрожденското

е пътуващият човек в житейския и в поетическия смисъл. Коопее за България и е един от първите наши сънародници от Бесарабия, който идва тук. И оттогава „уточнява“ българския си корен със знакови имена и места от прадрината – Аспарух, Левски, Балкана, Търново. Така един от най-същностните български поетически образи – този на дома – в изповедната лирика на Нико Стоянов е сложно нюансиран и драматично изживян. Домът е едновременно и умиращата селска къща сред „стената обгорена“ и там, където „тъплат се вишните протъпки“, но той е и онова „нещо от Балкана“, дошло с прадядо му от юг.

Синове сме на тази
топла, южно-равнинна страна, /.../,
но в гърдите ни нещо
от Балкана остана...

„Тук“ и „там“, родина и отечество са едно тяло и то именно е отговорът на въпросите „Кой съм?“ и „От къде идвам?“ Въпроси, вероятно, много по-драматично изживявани от нашите едиородни братя от Бесарабия. Основание за последното заключение ми дава най-известната творба на Нико Стоянов – стихотворението „Моят род“.

Бих, може би, проклет отдавна
и оня век, и оня ден,
когато прададо ми бавно
повисна своя бял остен.

Когато тръгна, заскрибуца
през буците от рът на рът,
с дечица пълната каруца –
печална песен – в дълъг път.

Проклет би неговото име,
ако бях днес уверен аз,
че щеше иначе да ме има,
да мога да говоря с вас...

Напуснал свдините Балкани
не за да търси лек живот,
а българин да се остане
и да опази своя род!...

Наричат това стихотворение христоматийно, емблематично, визитна картичка на поета. В какво се състои омаята му? Може би в дълбоко лично изживяната драма на една общност, откъсната от корена си, но непрекъснато жагнителините му сокове. Неслучайно стихотворението има за епиграф „И все тъй блари ще бъдем!..“ – стих на Андрей Германов – творецът, когото бесарабските автори смятат за свой поетически кръстник.

Първите два куплета фиксират патриархална картина, пределно зрима, поради конкретността на образите. Но тя е едновременно и визия, и звук, и емоционален изблик на едно лирическо съзнание, понесло „цялата болка на Бесарабия“. Стихотворението е сложна плетеница от чувства, мълком пренесени през дувековото изгнаничество и изпети на един дъх като възглед, но и като благодарност към предците за трудния избор. Последният куплет звучи със силата на прозрение, на катарзис, на освобождаване от гнетящото чувство за родова вина. Затова никак не е случайно, че днес много българи от Бесарабия вилнат в свои изповеди стиха „българин да си остане“. Според проучване на проф. Елена Налбантова стихотворението „Моят род“ вече е текст на песен, която се пее не само в Молдова, но и в Одеска Бесарабия и Таврия. Така се раждат митовите. Красивите, нужните митове!

Пътят на поета, публициста и родолюбца Нико Стоянов наистина е дълъг и голям. Дълъг като следа и голям като обичта му към всичко българско. Пожелаваме му да изживее годините, отредени му от съдбата, в добро здраве и сила на духа, за да подари на читателите и почитателите си нови лирически светове.

Кирилка ДЕМИРЕВА

Кристина БОЖАНОВА

тристиция

През зелените клончета
бял люляк наднича.
Пролетна усмивка.

Кукувица от хълма
далечен зов надава.
Вика лятото.

Облаци над Аязмото
прегрупират се.
Готови за сражение.

Във полунощ
напира някакво съзвездие
да ми предскаже утрешния ден.

Разцъфнали иглики, теменуги,
лалета, момини съззи...
Пролетно разточителство.

Обикновено съвпадение
на стари и очаквани събития
и няма забранени пътища.

Същността на живота – да намериш
сред милиардите някого,
на когото да липсваш...

По калдъръма използвава
сянката на здрача.
Денят не иска да се предаде.

Ако предвидиш утрешния дъжд,
ще ме потърсиш ли,
за да ти дам подслон?

Шепа кокичета
на задната седалка разпиляни.
Пролетно намигване.

В прибрзания кръг на утрото
намирам от слънчевото вчера
тънничък загар.

Събрах на пролетта
зелените въпроси и засадих
по коренче от тях в градината.

Слънцето залязва,
отнякъде разбрало,
че е излишно...

Все се оглеждам –
за слънцето и теб –
да ми намигнете.

ЛОМЧАНИ, КОИТО НЕ БИВА ДА ЗАБРАВЯМЕ

Книга като „Ломчани, които не бива да забравяме“ не е рядкост в нашата литература, напротив имаме богати традиции в жанра на критико-мемоарната книжнина. Благодарение на нея сме потъвали сред спомените или творчески портрети на литературни творци или хора на изкуството. Автори като Константин Константинов, Стилиян Чилингиров, Константин Гълъбов, Кирил Христов, Борис Делчев, Симеон Радев са изградили най-прекрасните ѝ образи. Сред тази плеяда от автори и техните знаменити книги-спомени книгата на Юлий Йорданов блести със своя оригинална и автентична светлина като достойно се нарежда сред най-доброто направено в мемоарната литература. Авторът е успял да изгради пътни творчески портрети на знайни и по-малко знайни творци от различни изкуства и по-този начин да възстанови мигове от историята и настоящето на един град от България.

Самото заглавие бързо ни отвежда към съдържанието на книгата: Юлий ЙОРДАНОВ, известен журналист, писател, литературен критик и краевед от Северозападна България, е написал 80 портрета на творци от различни изкуства, родени или живеещи в настоящия момент в Лом. По този начин той е сътворил един словесен „паметник неръкотворен“ на своя град като място, от което тръгва житейския път на плеяда видни исторически и съвременни творци от областта на всички изкуства.

В посвещението си авторът пише: „Посвещавам тази книга на моите съграждани, които кой знае защо на някои от тях имената са покрити с прахта на забравата“. Не бих казал, че тези личности са забравени съвсем: просто времето отслабва ореола около техния живот и го включва в нашата архитипна памет, за да изгласка значимостта на днешни личности, които сега изграждат новите темели на културата ни. В този смисъл това е книга за способността на паметта ни да свързва спомена за миналото с пулсацията на настоящето и така да запазва вечно живи и пълноценно звучащи духовните ни пространства, чийто корен е България.

Кои са личностите, чийто творчески и житейски биографии възпламенили перото на Юлий Йорданов? На първо място това са творци, които доста добре познаваме, но за които неочаквано откриваме или си припомяме, че са родени в Лом. Това са

писателят-възрожденец Кръстьо Пишурка, историкът и етнографът Димитър Маринов, библиографът проф. Тодор Боров и неговият син, световноизвестният литературовед проф. Цветан Тодоров, писателката Яна Язова, литературоведът акад. Пантелей Зарев, философът проф. Ангел Бъков, писателят Георги Марковски, писателят Йордан Радичков (той не е роден от Лом, но е този край на България), музикалната тройка – братята проф. Александър Райчев, проф. Виктор Райчев и Ромео Райчев, кинорежисьорът Петър Василев, актрисата от Народния театър Виолета Минкова, виолончелистът проф. Стефан Попов, сеньорът на цирковото изкуство Кръстьо Първанов, карикатуристът Георги Чаушов и още известни и значими имена.

От творците, допринесли извънредно много за развитието на изкуството и културата на Русе, чийто родно място е именно Лом, са включени портретите на актьора и дългогодишен директор на Русенския театър в периода 1957-1964 г. Александър Бечев, дългогодишният диригент на операта Ромео Райчев. С тези портрети, както и с други, книгата „Ломчани, които не бива да забравяме“ далеч надхвърля определеното за „краеведско изследване“. Не, това е книга за град Лом – мястото, откъдето са се захраввали корените на творческия път на видни български творци. Това е книга за силата на нашата национална памет да ценим именно родното място и да му отдаваме дължимото за това, че то – няма значение град или село – ражда здравите корени на творчески животи, разклонени след това в цялостния процес на културата и изкуството ни. В това отношение много метафорично-звучаща е корицата на книгата: човешка глава, във формата на дърво, в която осезаемо виждаме разклоненията – артерии на един мозък от едно вековно дърво.

В богата си по съдържание книга Юлий Йорданов е включил и немалко портрети на личности, които живеят днес в Лом, като оформят творческата и духовна атмосфера на този град. А това са художници, театрални, литературни, богослови. Така се продължава традицията Лом да бъде мястото, където пулсира значима култура, където духовността на хората е на завидно ниво. Емоционално-силно звучат размислите за поета Цветан Илиев, за режисьора Аспарух Паунов, за акордеониста Стойчо Радойков, за разказвача Иван Димитрашков, за юриста Христо Маджаров, за художниците Милчо Петров, Чавдар Чакърлов, Йордан Каменов и др.

Книгата е разделена на три дяла, озаглавени „Свободата всекиму е мила“, „Книжнина, култура, творчество“ и „Православни будители“. От тях най-обемист е, както се подразбира, този за книжнина и творчеството. Но с особена приповдигната патетика и романтична обогареност звучат размислите на Юлий Йорданов от другите два дяла – тези за свободата и православието. В тях той дава изблика на спомена за личности от Възраждането и близкото минало, които действително са забравени, и които авторът възкресява, за да не бъде забравена тяхната саможертва за свободата на българина.

Много аромат и цвят придават на книгата портретите му за духовни лица от този край – иконом Григорий поп Александров, свещеник Петър Поп Радославов, видния митрополит Неофит, доц. д-р дякон Иван Иванов. С тези портрети Юлий Йорданов прави пълна картината на духовността в Лом – картина, която обхваща пространството между земята и небето, между земното и отвъдното.

В разкриване света на портретувания

творец авторът на тази великолепна книга използва различни прийоми – очерковата скица, рецензията, интервюто, личния спомен, та дори и привкуса на елегантната градска ликантерия. По този начин Йорданов създава пълноценна атмосфера на духовното в историята и настоящето на Лом, а изложението става живо, динамично, увлекателно. Затова бих нарекъл Юлий Йорданов майстор на сладкодумния и пълноцветен разказ за творчеството на творчески личности. И още нещо: в повечето случаи той пише за известни фигури от литературата ни, но не превъзвита познати на читателя факти, а избира този ракурс, в който ни поднася съвсем неизвестни данни от биографията или творчеството на дадени творец. В това отношение са му прекрасни портретите за Яна Язова, Димитър Маринов, Кръстьо Пишурка, Мими Балканска. В стила на сензационното съвременно четиво звучат статиите му „Любил ли е Джон Кенеди ломчанката д-р Виолета Петрова?“, „Робертино Лорети щял да бъде ломчанин“, „Екатерина Ванкова – звезда ненадмината по шлагерния небосклон“.

С цялото си съдържание книгата „Ломчани, които не бива да забравяме“ създава силен портрет на духовността на един град – в миналото и сега. Тя се явява съществен принос към изследване на културологичните процеси в българската национална култура.

Респектирача е биографията на Юлий Йорданов. Дългогодишен журналист в Лом и Монтана, отговорен редактор на вестника в Монтана, публицист, критик, член на Съюза на българските писатели. Досега е издал 13 книги с тематика литература и духовност от Северозапада. Самите заглавия говорят за атмосферата си: „Северозападна литературна нива“, „Опуси за талантливостта“, „Явлението „Торлашки напев“, „Сълба, прободена от перото“, „Храм, огрян с Божествено зарево“, „Оазис, държащ буден духа български“, „През февруари при бащата на „Януари“ и т.н. Най-новата му книга, на чийто представяне, ние русенци, се радваме продължава неговите усилия чрез силата на емоционално – наситения и мъдър разказ да разгърща и тълкува епизоди от нашата история и литература.

В статията си за Яна Язова той използва думата „литературообич“. Мисля, че тя е съставена от самия него, защото не съм я срещал другаде. Чудесно звучи! Юлий Йорданов притежава такава „литературообич“. И той напълно я извява в своите великолепни книги. Затова ми се иска да завърша своето изложение с една оценка на творчеството на този ломски автор, изказана проф. д-р Грозина Николова: „И ако тежкенията за столичните критики са едни, то дважди, трижди по-големи са за колегите им (при условие, че ги има) в провинциалния град, та бил той и областен. За това напълно споделям терзанията на Юлий Йорданов, дръзвайки да се занимава с критическа дейност. Поздравявам го за желанието му да даде воля на своята обективност, безпристрастност и верен изкуствоведчески критерий при оценяване талантливостта на творците от Монтанско. Макар понякога да се въълнувам от проблемите на изкуството и да се изкушавам да кажа мнението си за тях, определено считам, че колегата Юлий Йорданов стои с няколко стъпала над мене – нищо, че пред името му няма изписани научни звания и не преподава в Сорбоната.“

Нека това дело получи въълнуваща литературообич сред своите читатели и не само ломчани!

Крум ГЕРГИЦОВ

Стоян БЯЛКОВ

КРУМ

Дойдохме тук със Аспарух
да търсим Мир, Земя и Хляб!
Печелихме войни.
И губихме войни.
Не искахме да бъдем роби.
Не искахме да бъдем господари.
Но чуите: Не си ли господар –
ще бъдеш роб!
Два пъти няма. Казах!...

КАН

Прииждат родовете с Канове.
Отмерени, с високи балове.
Залатите земи зоват – Балкани.
След тежка бран
достойните ги кани – Кан!
Мезето с пот конска осолена.
Искри в ковани кани
виното рубинено червено!
„Наздраве за Кана!“

ОХРИД

Във Охрид съм
по улица със калдаръм,
от Самуиловата крепост слизам.
Еркери и стрехи тежки
пред мен постилат сенки.
Забулено едва в мъгла
езерото пази своята синева.
Познала ме, към мен
се стрелва лястовица.
Тук всичко е познато.
Тук някога съм бил!?
Долявам дъх на биле,
на бяло платно и Биляна.
Тук някога съм бил
войник на Самуил.

КРАЙ ЯНТРА

При своите деди да легна искам,
в подножието на Балкана,
където Янтра се извива
и с древна песен шумоли,
блести, играй и не заспива.
Земята да ме приюти
и първи сняг да завали.
Духът ми с дъх на родна пръст
във Космоса при
Моята Звезда да отлети...

СЕЛЕКТИВЕН ГЕНОЦИД

Минало и настояще –
„Селективен геноцид!“
Погубване на първенците!
За радост на слаби владетели.
По заповед на силни поробители.
За радост на алчни предатели.
Чрез пагизизъм, фанатизъм,
поганците вилияха и вилнеят:
Трупат долари!
Трупат дългове!
Трупат богатства!
Труп до трупа – Трупат!
Затрупват в гроб народа – роб!
Народе! Лазаре! Стани!

КУКЕР ДА СИ НА НАШАТА ЗЕМЯ

Татяна
РИНДИНА

Пятигорск,
Русия

По много важна и сериозна работа
днес ходих до най-далечния квартал
на града ни, който наброява почти че-
тиристотин жители (и това без присъ-
единените към него по естествен начин
къде се намира, от къде идва и за къде
би трябвало да върви. Не му стига,
че хем гол, хем бос и му е студено, той
никак не разпознаваше града, гарата и
изобито не си спомняше - какво прави
тук. И дори как се казва...

Допускам, че картографите не «на
сухо» са играли с него,
явно са му наливали
нещо от горещите неща,
няма да е греяна ракия,
я. То и само биричка да
си пийваш в горещината
на рейса, също можеш
хем да се напиеш, хем да
заспиш.

По време на играта все
губел, не му стигнали на
горкият човек парите,
взел да залага дребните
си. Партиърите по игра
оставили момчето в рей-
са по къси гачи и потник.
Кой може да знае сега,
къде би трябвало той да
се спре, в кой град или
село би трябвало да слезе
човека. Чакат ли го там,
ще го посрещат ли... Ни-
кой не знае – от колко
време той се мятя по га-
рата и пътища, никак не
беше лесно на хората да го
странно и неразпознаваемо.

Някои водачи на транспортните
средства също са изоставили колите
си и хукунаха в същата посока. Които
останаха, взеха да натискат клаксоните
си. Врявата се вдигна, дето се казва, чак
до небето!

След половин час нашият шофьор
се върна, като направо се превиваше
от смях.

Няма за какво да разказвам на някой
българин – млад ли, стар ли да беше
той, – какво е кукер и какво прави той
из българските селища. През нощта
всеки от тях да събудиш – на сън ще ги
каже, че кукерите пропъждат черните
сили от селищата, хората и най-вече от
добитъка. В руската култура кукери не
се възят – поне така си мислех до скоро.
Но да ви кажа – не бях права! От днес и
тях ще ги има – видяхме първия, като
първата лястовица!!!

А водачът ни, като се поупокоил мал-
ко, започна през смях да ни разказва, че
един пътник пристигнал днес вечерта –
а сега се стъмнява много рано - от
далечна република. Цял ден бил на път
човекът. То по дългите пътища хората
какво правят? Едините спят, другите
четат, трети играят на карти, пиейки
студена бира! Нашият случай бил тъкмо
от последните. Гостенинът от далечната
република тъкмо на карти се заиграл с
другите пътници...

Кой от тях излезе башмаисторът, про-
лича на площадчето пред пятигорската
автогара и близките към нея улици! А
най-вече по пътното платно.

Като молекула от нагрявано веществ-
во, по тях тичаше разсъблечен човек,
явно едва току-що неочаквано събуден
от водача на автобуса, който пътувал
на далечни разстояния. Да си станал
от легло ли, кресло ли, не означава, че
вече си буден! И с тоя пътник така се
случило. Изгонен от автобуса, човекът
се блъскаше насам-натам по автогара-
та, по площадчето, по пътното платно,
внесайки хаос навсякъде, без да разбира
къде се намира, от къде идва и за къде
би трябвало да върви. Не му стига,
че хем гол, хем бос и му е студено, той
никак не разпознаваше града, гарата и
изобито не си спомняше - какво прави
тук. И дори как се казва...

Допускам, че картографите не «на
сухо» са играли с него,
явно са му наливали
нещо от горещите неща,
няма да е греяна ракия,
я. То и само биричка да
си пийваш в горещината
на рейса, също можеш
хем да се напиеш, хем да
заспиш.

По време на играта все
губел, не му стигнали на
горкият човек парите,
взел да залага дребните
си. Партиърите по игра
оставили момчето в рей-
са по къси гачи и потник.
Кой може да знае сега,
къде би трябвало той да
се спре, в кой град или
село би трябвало да слезе
човека. Чакат ли го там,
ще го посрещат ли... Ни-
кой не знае – от колко
време той се мятя по га-
рата и пътища, никак не
беше лесно на хората да го
странно и неразпознаваемо.

хванат, да го задържат и да го заведат
на топло.

Голямо чакане се падна и на пасаже-
рите – чакахме полицията и линейката,
и края на самата история. То добре, че
по нашите гари има стая за подобни
случаи, не само за майки с малки деца.

Настанили човека в стаята за почи-
вка, разпитали го, както следва, след
това му донесли горещ чай и топла
храна, някои и с дрехи го снабдили...

Може би, след положените за него гри-
жи, новороденият ни «кукер» (само дете
без дрехи) все пак няма да продължи
да изпитва съдбата си по пътища на
родината ни, и ще престане гол и бос да
плаши и пъди «черните сили», навъди-
ли се по нашите земи с неговата поява.

Васил ДАВИДОВ

ПРЕЗИДЕНТСКИ ИЗБОРИ - 2016

Бива ли люде до шия в блатото
да бъдат наричани глупави?
Просто избраха си непознатото
пред куп политически трунове.

НАПРЕГНАТА КАМПАНИЯ

Хвали се сама добрата стока -
другата пък пламенно я препоръчват
независимите неподкупни меди!
Наближават избори!

Крушата узряла сама пада -
и зелените, добили самочувствие,
почват да я плюят отвисоко!
Наближават избори...

Къси са краката на лъжата -
но на нашенеца открай време
не му стига цял живот, за да я хване.
Наближават избори.

ПРАВОРАЗДАВАНЕ

Изнемогваша баба
задигне два хляба
и тутакси влиза
в пандиза.

Кьоркютюк на пътека
утрепеш човека -
присъда върховна -
условна!

ПЪРВИ АПРИЛ

Пратиха ме за зелен хайвер.
С връзки - купих. Но тактично си
загряях.
Подметнаха ехидно: “Май намери?”
Простих им: “Да! Довечера ви кани!”

“Колко плитко си го върща!” -
надменно смигнаха си всички.
Естествено, не стъпи никой в къщи.
...Измъчих се, додето го изям самичък.

В ЖЕЛІЗНА ХВАТКА

У нас след десети свободното слово
няма спор - стана сила голяма!
А откак го качиха на хибридна основа -
еша си няма!
И отгравне няма...

ИНЕРЦИЯ

Край пердето охранен и нагъл паяк
уверено си доплита мрежата.
Къде е попаднал горкият, не знае
и дебне лакомо с гладна надежда.

Паякът крои зло на мухите,
аз пък кроя зло на паяка.
А кой ли крои зло на мене - не питам.
Чувам с нокът - и ето го края.

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4

Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ
тел: 042/649-110 , 042/980-088, GSM 0888790135
Зам.главен редактор: Красимира БОЖАНОВА
Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ
Издател: НЧ “Даскал Петър Иванов”
e-mail: lit_glas@abv.bg

Интернет страница: literaturenklas.com
IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSE
УниКредит Булбанк Стара Загора
Печат: “ЛИТЕРА ПРИНТ” АД - Стара Загора

Не се връщат и не се редактират материали!
Абонамент - само в редакцията

ИЗОБРАЗИТЕЛНИЯТ АСПЕКТ НА ХУДОЖЕСТВЕННОТО СЛОВО

Кирил ПОПОВ

Новата изложба на великотърновския професор по изобразителни изкуства **ИВАН БОЧЕВ** в Столичната библиотека (от 22.02.2017 г.) ме зареди експромто с простор на мислите и чувствата ви – душа и интелект имат всички, които обичат да четат картини. Бях поканен за вернисажа от главния редактор на в. „Литературен глас“, поета Йордан Атанасов, един от забележителните земляци и на родения в с. Драганово художник. В галерията владееше родовата памет – *spiritus rector*, елитарно обогатена с академичното присъствие на активно общуващия проф. Чавдар Попов, на подаряващия втори брой на сп. „Везни“ писател и издател Иван Гранитски.

Протегнахме ръце за запознанство с достолепния художник, а се оказа, че се познаваме – не са една и две изложбите, на които сме се срещали. За секунда се отнесох – не е ли тази галерия в Търново и няма ли да зърна моите приятели Йордан Парушев (светла му памет) или професорите Константин Денев и Пламен Легкоступ – писал съм за тях в „Страници от картини“ – I т. Но като не зърнах и проф. Станислав Памукчиев, бързо осъзнах логичното си присъствие и започнах да съзерцавам с обхванало ме вълнение визуалните изповеди и послания на проф. Иван Бочев. Пристъпвах към картините с онази предпоставеност на рецептивната си нагласа, че и това изкуство е израз на нашата въображаема представа за живота, черисувайки истината за тялото и душата, този художник насища картините си и с идеи за превръщане на красотата като мъдрост и истина в оръжие, способно да спре упадъка на живота. Но бързо започнах да се чистя от заблуди – тези хрумвания се отнасят повече до рисунките и само епифеноменално за доминиращите в изложбата картини с феноменална съдържателно-емоционална идентификация на два различни вида изкуство – литература и изобразителен арт. Вглеждайки се за по-дълго в картините, озаглавени адекватно на абстрактното съдържание, изпаднах в същата емоционално-мнемонична рецептивност, с която многократно съм съзерцавал и отразявал изкуството на Симеон Венов, Любен Зидаров, Румен Скорчев, Буян Филчев, Христо Нейков... А тази вечер влизам с възхищение в класически уравновесен и категоричен графичен свят, турболентно завихрен, съставен от плъзгащи се, преплитачи се или успоредно насочени фрактали: прозирни, но и контурирани: „Опус“ I, II, „Профили (По Булгаков)“...

Разграничени като „Графика“ (офорт, литография) и „Рисунки“ (смесена техника, цветна креда), картините поглъщат вниманието ни със своята неповторимост, с алузията, че даже нещата, които осезаваме на живо и са изобразени в някаква степен от художника, всъщност не са обективна реалност. Няма нищо нелогично в

истината, че изобразеното в диптисите „Еко“ и „Щит“ няма реални подобия. Тези визии се уподобяват с живописен наратив, а свободата на предпазения от когнитивен дисонанс зрител е в правото си прочете в тях лични вълнения от среща с хипертрофирани пеперуди с прозирно нежни тела. Но такава външна и произволно лична интерпретация няма нищо общо с истинския замисъл на автора да обективира метафорично в рисунките си преживявания и вълнения – драматични или пулсиращо радостни.

Задълбочавам вчувстването си в един абстрактен свят, изпълнен с въведени в изобразителен аспект литературни творби от класиката. Или

Иван Бочев, ще изразим удивлението си от неповторимия му стил, от начина, по който забележителният художник съчетава променящи ритъма си мотиви в мнемонично и емоционално силни илюстрации. Освен с точно придържане към литературния текст, този художник обогатява творението си и с идеи за загубената връзка на човека с природата, своята алергичност към изяви на индустриалния комерсиализъм или към поражащи клаустрофобичен стрес у зрителя картини в строго викториански стил ...

Нетривиалната стилистика на Иван Бочев позволява радикална реализация на летрични идеи, реакции, волеви

стигаме до нейното определение като модерна и съвременна. Монохромността на графиките и рисунките не позволява това изкуство да се определи като фавистично или супрематично – линията в него е свършено различно насочена и спираловидно завихрена. Спираме се асоциативно при художественото течение флукус от втората половина на миналия век, което е освободено от абсолютна стилова определеност и възражда духа на дадаизма.

Освен за тясна тематична свързаност графиките създават и усещане, че литературната творба е само повод да се създаде една или друга композиция с поредица от сравнения и асоциации, с явно усетени психически и други вълнения ... На основание на арт-осмотичния принцип, езиково-образният модел и неговото изобразително „проециране“ запазва в еднаква степен самостоятелното съвършенство в двугласието слово и образ, писател и художник. Точно поради тази феноменална същност на явлениято, страдащото от недостиг на смислено единение, дублаж и преозначаване понятие илюстрация експлицира според нас недостатъчно изкуството на проф. Иван Бочев.

Както това добре личи от поместените в „Драганово в шрихи“ и сп. „Везни“ репродукции, понятието отлично пасва за поранни негови творби, наситени с народностни идеи, езически и митологични представи, вярвания, празници, облекла от бита на стародавните българи от Драганово. В тези визии Иван Бочев синтезира разнопосочни тематични пространства, обективира природосъобразните взаимоотношения на хомо сапиенс с представители на животинския и растителен свят; завещава на бъдещето своето преклонение към обвеаните с аурата на детския спомен и на панентеизма селски къщи.

Ретроспективният поглед върху хомогенното изкуство на този ярък творец открива различни степени в претворяването на ейдетични и романтични представи. Зрителят усеща неподражаемо силна естетическа наслада, бликаща от пластическите превъплъщения на вечни образи на българщината, на изпълнена с човечност и отдаден на ритмизиран труд селянин.

Модерен художник не само в общоисторически, а и в индивидуален аспект, проф. Иван Бочев създава изкуство, стимулирано от неговата изострена чувствителност към красотата като историческа и духовна ценност. Мястото на Маестро Иван Бочев в историята на българското изкуство се определя и от значимостта на неговата активна обществена и преподавателска дейност. Още от 1999 г. е декан на факултета по изобразително изкуство във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. От 1996 до 2003 г. е ръководител на катедра „Рисуване“, специалност „Графика“. От 1990 г. е председател на Дружеството на СБХ във Велико Търново. И продължава да работи в областта на графиката, живописа и оформлението на книгата ...

както го е казал д-р Иван Александров в статията си, поместена в книгата „Драганово в шрихи“ и в сп. „Везни“, проф. Иван Бочев се откроява „със свой почерк и стил за пресъздаване на действителността в литературните произведения“. А добре известно е, че конексивните изкуства поезия и музика са най-тясно свързани с визуалния арт...

Творческата obsesия на проф. Иван Бочев от гения на сърцоведа Йордан Йовков, както от поезията на Ваня Петкова и от „Жертвени клади“ от Асен Разцветников е повече от възхитителна. И защото я усещам като нитроексия или духовно превъплъщение на художника в духовния мир на писателя. А експресията на изразните средства, лиро-епичната тоналност на графичните композиции не просто обогатяват естетическото ни познание, а разширяват и задълбочават литературната ни просветеност. Но тъй като се стремим към лично своя стилистична интерпретация на възхитителното арт дарование на проф.

процеси със средствата на графичното изкуство. Тя е маркирана не само с изящна техника, а и с автентичната строго специфична у художника, чиста форма на абстрактно виждане. Да се обясни по естествено-научен път тази специфичност в натюрела на художника е невъзможно и защото в нея се долавя влияние на веристичния сюрреализъм.

Оригинален пусенит, отдаващ по-голямо значение на линията, отколкото на цвета, проф. Иван Бочев застъпва широко в графиките си структурната и съдържателна енергия на колажа (не като апликация, а в духа на сродните на колажа по взаимстване и техника понятия тифец, пастиш, римейк, комбинирана живопис, асамбляж, неоадаизъм) за създаването на различни пространства, дисхармонии или контрасти, алузии за релеф или инталио.

В напрегнатия си стремеж да постигнем познание за стилистиката на проф. Иван Бочев най-безпроблемно